

שְׁמִטַּת כֶּסֶפִּים

"זֶה לֹא הוֹגֵן שֶׁכָּל פֶּעַם מִחְדָּשׁ אֲנִי מוֹתֵר לְדוּדֵי וּמִתְחַלֵּק אֹתוֹ בַּמִּתְקִים שֶׁאֲנִי מְקַבֵּל, וְהוּא אֵף פֶּעַם לֹא מַחְזִיר לִי" רִטְנָתִי לִפְנֵי אָבִא, כְּשֶׁבִפְעַם הָמִי יוֹדֵעַ כַּמָּה, דּוּדֵי אָחִי הַקָּטָן, חֲזַר עִם חֲטִיף רִיק שֶׁקֵּבֵל בְּגֹן שְׁלוֹ לְקַבֵּל שִׁבְתָּ וְלֹא הִשְׁאִיר לִי דָבָר.

"אֲנִי מִבִּין אוֹתָךְ מְאוֹד, זֶה הִרְגָּשָׁה לֹא נְעִימָה" אָמַר אָבִא וְהוֹסִיף: "אֵתָּה יוֹדֵעַ שֶׁזֶה מְזֻכָּר לִי שֶׁבַע מִסְפָּר יָמִים, בְּסִיּוּם שְׁנַת הַשְּׁמִטָּה, אֲנָשִׁים רַבִּים הוֹלְכִים לוֹתֵר וְלֹא לְקַבֵּל חֲזָרָה כֶּסֶפִּים רַבִּים שֶׁהָלוּ לְאַחֲרִים!"

"מָה?!?! זַעֲקָתִי, "זֶה לֹא הוֹגֵן. זֶה הַכֶּסֶף שֶׁלָּהֶם, לָמָּה הֵם צָרִיכִים לוֹתֵר?!?" "זֹאת מִצְוַת הַתּוֹרָה" אָמַר אָבִא.

"נֶאֱמַר בַּתּוֹרָה בְּסִפְרֵי דְבָרִים: "מִקֵּץ שִׁבְעַת שָׁנִים תַּעֲשֶׂה שְׁמִטָּה. וְזֶה דְבַר הַשְּׁמִטָּה, שְׁמוֹט כָּל בֶּעַל מִשָּׁה יָדוּ אֲשֶׁר יִשָּׂה בְרַעְהוּ, לֹא יִגַּשׁ אֶת רַעְהוּ וְאֶת אָחִיו, כִּי קָרָא שְׁמִטָּה לָהּ."

"אָבִל אָבִא" אָמַרְתִּי, "לָמָּה אָדָם צָרִיךְ לוֹתֵר עַל כֶּסֶף שֶׁשִּׁיךְ לוֹ, זֶה הָרִי שְׁלוֹ וְהוּא נָתַן אוֹתוֹ רַק בְּהַלְוָה לְאָדָם אַחֵר שֶׁיָּשִׁיב לוֹ אוֹתוֹ?"

אָז אָבִא הִסְבִּיר, "מִצְוַת הַשְּׁמִטָּה כֶּסֶפִּים נוֹעֲדָה לְהַקֵּל עַל הַחוֹבוֹת שֶׁל הָעַנְיִים, לַעֲזֹר לָהֶם לְחַזֵּר לְחַיִּים רְגִילִים וְאוֹתָנוּ הִיא מִחְנֻכַּת לוֹתֵר, לְשִׁמּוּט, לְהַבִּין שֶׁלֹּא כָּל הַחַיִּים אֲנַחְנוּ צָרִיכִים לְרִדֹף אַחֲרֵי כֶסֶף וּרְכוּשׁ וּמִתּוֹךְ הַתּוֹרָה נִזְכָּר לְקַבֵּל אֶת בְּרַכְתּוֹ שֶׁל ה'."

וּבְכָל זֹאת, אָמְרוּ חֲכָמִים: "שֶׁכָּל הַמַּחְזִיר חוֹב בְּשָׁבִיעִית רֹוֹחַ חֲכָמִים נוֹחָה הֵימָנוּ, כְּלוּמַר, שֶׁהַדָּרֵךְ הָרְאוּיָה הִיא שֶׁהָעַנְיִים לֹא יִשְׁאִירוּ אֶת הַכֶּסֶפִּים אֲצֵלָם וְאֵלּוּ רַק הָעַנְיִים הַמְרוּדִים יוּכְלוּ עַל יָדֵי כָּךְ לְהִשְׁתַּקֵּם."

"תּוֹדָה רַבָּה אָבִא, שֶׁלְמַדְתָּ אוֹתִי שְׁעוֹר חָשׁוּב עַל הַזְכוּת וְהַשְׁמָחָה לָתֵת לְאַחֲרִים" שִׁתְּהִיָּה לְכַלְנוּ שָׁנָה טוֹבָה, שָׁנָה בָּהּ נַחֲיָה בְּרוּחָה וְלֹא נִצְטָרֵךְ זֶה לָזֶה!"

כְּשֶׁרָאָה הַלֵּל הַזֶּקֶן, שֶׁנִּמְנְעוּ הָאֲנָשִׁים מִלְּהַלּוֹת זֶה אֶת זֶה, הִתְקִין 'פְּרִזְבוּל', כְּדֵי שֶׁלֹּא יִשְׁמַט הַחוֹב. יֵשׁ לְצִיָּן כִּי הַפְּרִזְבוּל מוֹעִיל רַק בְּזִמְנוֹ הַזֶּה שֶׁמִּצְוַת שְׁמִטָּה כֶּסֶפִּים, הִיא מִדְּבָרֵי סוּפְרִים, אָבִל בְּזִמְנוֹ שֶׁהַחִיּוֹב הוּא מִהַתּוֹרָה – אֵין ה'פְּרִזְבוּל' מוֹעִיל.

השיבו על השאלות הבאות:

1. מהי מצות 'שמטת כספים'?

- האסור להלוות כספים בשנה השביעית - שנת השמטה.
- האסור לגבות חוב שזמן פרעונו בשמטה ולא נגבה עד לסיום שנת השמטה.
- האסור לתבע חובות בשנת השביעית – שנת השמטה.

2. מתי חלה מצות 'שמטת כספים'?

- בתחלת שנת השמטה.
- ביום האחרון (בשקיעה) של שנת השמטה.
- בחדש האחרון של שנת השמטה.

3. מהו הטעם למצות 'שמטת כספים'?

- לחנך את האדם לגלות לנדיבות כלפי האחר.
- לסייע לעני לחזור לחיים רגילים ותקינים.
- לחזק באדם את מידת האמונה והבטחון.
- כל התשובות נכונות.

4. מהו ה'פרזבול'?

- קרן הלוואות שהקים הלל הזקן עבור העניים.
- קרן שהקים הלל שתחזיר את ההלוואות למלוים.
- תקנה המאפשרת למלוים לגבות את חובם גם לאחר השמטה.

5. מדוע הלל ראה צורך לתקן את ה'פרזבול'?

6. מתי תקנת ה'פרזבול' מועילה ומתי היא אינה מועילה?

7. העתיקו מהקטע 5 מלים ממשפחת המלים: 'שמטה'.
